

Ўзбекистон Республикаси
**КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ
КУРАШИШ АГЕНТЛИГИ**

Навоё иқтисодиёт
университети

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДА КОРРУПЦИЯНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ

*(Давлат харидлари соҳасида қонунчилик
ижросини назорат қилувчилар учун
услубий қўлланма)*

Ушбу услубий қўлланма барча давлат хизматчиларини давлат харидлари соҳасидаги асосий қридалар билан ҳамда ушбу соҳада коррупциянинг олдини олишга қаратилган айрим масалалар билан таништириш мақсадида тайёрланган.

Мазкур услубий қўлланма тавсиявий ва тушунтириш хусусиятига эга бўлиб, амалдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга мурожаат қилишни талаб қилади.

Япония халқаро ҳамкорлик агентлиги (JICA) ва **Нагоя иқтисодиёт университети профессор-ўқитувчилари – Ичихаши Кацуя** ва **Микико Мацумото, Отемон Гакуин университети**дан - **Риэ Ясуда** ҳамда таржимон **Жун Каториларнинг** амалий кўмагида ишлаб чиқилган.

Тузувчилар:

- У. Мавлянов** -Коррупцияга қарши курашиш агентлиги директорининг ўринбосари – Коррупцияга қарши курашиш тизимини таҳлил ва мониторинг қилиш бошқармаси бошлиғи
- Ш. Полванов** - Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисининг ўринбосари – Иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъати раиси
- Х. Абзалова** -Тошкент давлат юридик университети профессори, юридик фанлар доктори, ҳуқуқшунос
- У. Аbruев** -Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг Коррупцияга қарши курашиш тизимини таҳлил ва мониторинг қилиш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари
- А. Абдураимов** -Коррупцияга қарши курашиш агентлигининг Коррупцияга қарши курашиш тизимини таҳлил ва мониторинг қилиш бошқармаси бош инспектори
- Н. Азизов** -Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси Давлат-ҳуқуқий фанлар кафедраси бошлиғи
- Д. Уракова** -Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирлигининг Давлат харидлари сиёсати департаменти бош мутахассиси
- К. Мусашайхов** -Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси Коррупцияга қарши курашиш бўйича чора-тадбирларни мувофиқлаштириш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари
- Ж. Узоқов** -Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тизимида коррупцияга қарши курашиш бўлими бошлиғи

Мундарижа:

1	Умумий қоидалар	4
2	Давлат харидига оид асосий тушунчалар ва принциплар	7
3	Давлат харидлари босқичлари	8
4	Давлат харидларининг турлари	9
5	Давлат харидлари жараёнидаги чекловлар	11
6	Давлат харидлари устидан назоратнинг мазмуни	18
7	Давлат харидлари соҳасидаги қонунчиликни бузганлик учун жавобгарлик	29
8	Давлат харидлари соҳасидаги коррупциявий хавф-хатарлар ва айрим ҳуқуқбузарликларга мисоллар	
9	Япониядаги давлат харидлари тизими ва муаммоли ҳолатларга мисоллар	
10	Ахборот манбалари	
11	Давлат харидлари соҳасида назорат ўтказиш босқичлари	
12	Ўзбекистон Республикасининг давлат харидлари тўғрисидаги қонунчилиги	

1.1. АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР :

1 Давлат харидлари устидан назоратни ташкил этиш бўйича услубий қўлланма (кейинги ўринларда - Услубий қўлланма) вазирлик ва идораларда "комплаенс-назорат" тузилмаларини услубий жиҳатдан таъминлаш учун мўлжалланган.

2 Услубий қўлланманинг мақсади вазирликлар ва идораларнинг "комплаенс-назорат" тузилмалари томонидан давлат харидлари устидан назоратни амалга ошириш жараёнида қўлланиладиган бажариш учун тавсия этиладиган методларни (усулларни), тартиб-таомилларни белгилашдан иборат.

Зарур ҳолларда "комплаенс-назорат" тузилмалари томонидан назорат тадбирларини ўтказишга тегишли вазирликлар (идоралар) раҳбарларининг махсус буйруғи (фармойиши) асосида аудиторлик, режавий молия, бухгалтерия ва бошқа хизматларнинг мутахассислари ҳам жалб этилиши мумкин.

3 Услубий қўлланмада қуйидагилар белгиланган:

- давлат харидлари устидан назорат қилиш тушунчалари, вазибалари, предмети ва объектлари;
- давлат харидлари устидан назоратни амалга ошириш учун ахборотнинг асосий манбалари;
- давлат харидларини назорат қилиш мазмуни, босқичлари ва йўналишлари;
- харидлар учун режалаштирилаётган харажатлар зарурлигини асослашда коррупциявий хавф-хатарларнинг олдини олишга бўлган эҳтиёжни ҳисобга олган ҳолда харидлар самарадорлигини комплекс баҳолашнинг мазмуни ва тартиби;
- давлат харидлари устидан назорат қилиш натижаларидан фойдаланиш ва уларни амалга ошириш тартиби.

4 Услубий қўлланмада қўлланилган асосий тушунчалар Ўзбекистон Республикасининг 2021 йил 22 апрелдаги ЎРҚ-684-сон "Давлат харидлари тўғрисида"ги Қонунининг 4-моддасида белгиланган тушунчаларга мос келади.

2.1. АСОСИЙ ТУШУНЧАЛАР :

▶ давлат харидлари - давлат буюртмачиларининг товарларга (ишларга, хизматларга) бўлган эҳтиёжларини пулли асосда таъминлаш жараёни;

▶ давлат буюртмачиси – давлат харидларини амалга оширувчи юридик шахс (бюджет буюртмачилар, корпоратив буюртмачилар);

▶ манфаатлар тўқнашуви - бевосита ёки билвосита шахсий манфаатдорлик шахсининг мансаб ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатадиган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда унинг шахсий манфаатдорлиги билан давлат харидлари субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келадиган ёхуд юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай вазиятдир, шунингдек аффилиланганликнинг мавжуд бўлиши;

▶ аффилиланган шахс – қарор қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлган ва (ёки) харид қилиш тартиб-таомиллари иштирокчиси томонидан қарорлар қабул қилишга таъсир кўрсатадиган, шунингдек харид қилиш тартиб-таомиллари иштирокчисига нисбатан шундай ҳуқуққа эга бўлган жисмоний ёки юридик шахс;

▶ электрон давлат харидлари тизимининг оператори – ваколатли орган томонидан бериладиган рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатга асосан давлат харидларининг субъектларига давлат харидларининг электрон тизимларида харид қилиш тартиб-таомилларини амалга ошириш билан боғлиқ хизматлар кўрсатадиган юридик шахсдир. Электрон савдо майдончалари: xarid.uzex.uz, xt-xarid.uz, new.cooperation.uz, tender.mc.uz

▶ Кўлланмадаги қисқартмалар:

- БҲМ - базавий ҳисоблаш миқдори;
- МЖТК - Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс;
- ЖК - Жиноят кодекси;
- ФК - Фуқаролик кодекси

1.2. ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИНИНГ АСОСИЙ ПРИНЦИПЛАРИ

Коррупцияга йўл қўймаслик	<p>- Харид қилиш тартиб-таомилларини ташкил этиш ва ўтказишга доир талаблар давлат харидлари соҳасида коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларга йўл қўймаслиги керак. Бунда коррупциянинг олдини олишга қаратилган чора-тадбирлар устувор бўлади. Давлат буюртмачилари давлат харидларини амалга ошириш тартиб-таомиллари тўғрисидаги ахборотнинг очиқлиги ва шаффофлигини таъминлаши керак.</p>
Касбий маҳорат ва масъулиятлилик	<p>- Касбий маҳоратга эга бўлиш мақсадида харид қилиш тартиб-таомилларини ташкил этиш ва ўтказиш учун масъул бўлган шахснинг малакасини мунтазам равишда ошириб бориш давлат харидлари соҳасидаги ваколатли орган томонидан ўқитишни ташкил этиш орқали таъминланади.</p>
Асосланганлик	<p>- Давлат буюртмачисининг ҳақиқий талаблари ва эҳтиёжларини самарали қаноатлантириш учун давлат харидларини ўтказишнинг мақсадга мувофиқлиги ва зарурлиги, товарни (ишни, хизматни) танлашнинг, унинг истеъмол хусусиятлари (тавсифи), сифат кўрсаткичларининг ва қийматининг асосланганлиги ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилиши керак.</p>
Молиявий маблағлардан фойдаланишнинг оқилоналиги, тежамкорлиги ва самарадорлиги	<p>- Давлат харидлари харажатларни ҳисобга олиш ва ажратилган маблағлардан самарали фойдаланишни талаб қилади. Товарлар, ишлар ва хизматлар сифати ҳамда қиймати ўртасида мақбул мутаносибликка эришиш муҳим аҳамиятга эга. Шунингдек, харидлар оқилона ва тежамкор усулда, мақбул муддатларда амалга оширилиши керак.</p>
Очиқлик ва шаффофлик	<p>- Тегишли давлат органларига, давлат харидларининг субъектларига ва жамоатчиликка давлат харидлари тўғрисидаги ахборотдан қонунчиликда белгиланган тартибда тўлиқ, ўз вақтида, эркин ва бепул фойдаланиш имконияти таъминланган ҳолда уни махсус ахборот порталига жойлаштирилади ва ҳужжатлар ҳамда ҳисоботларни тузиш ҳамда бут саклаш таъминланади.</p>
Рақобат ва холислик	<p>- Давлат харидларидаги рақобат тортишув, харид қилиш тартиб-таомиллари иштирокчиларининг таклифларини кўриб чиқишда ҳамда холис ва асосли мезонлар асосида энг мақбул таклиф фойдасига яқиний қарор қабул қилишда беғаразлик ва шаффофлик механизмларидан фойдаланиш ҳисобидан қўллаб-қувватланади. Холислик эса таклифларни кўриб чиқишдаги, шунингдек энг мақбул вариант фойдасига яқиний қарор қабул қилишдаги беғаразликни назарда тутади.</p>
Мутаносиблик	<p>- Давлат харидларида мутаносибликни таъминлаш учун харид усули товарлар (ишлар, хизматлар)нинг хавф-хатари, қиймати ва мураккаблигига мос бўлиши керак. Шунингдек, харид иштирокчиларининг малакаси, баҳолаш мезонлари ва усуллари товарлар (ишлар, хизматлар) хусусиятларига мувофиқ келиши шарт. Давлат харидлари субъектларининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарлиги уларнинг вазифаларига мос равишда белгиланиши талаб этилади.</p>
Барқарорлик	<p>- Давлат харидларида барқарорлик қисқа муддатли, ўрта муддатли ва узоқ муддатли иқтисодий, экологик ҳамда ижтимоий оқибатларини ҳисобга олган ҳолда давлат харидларини амалга оширишга асосланади.</p>
Давлат харидлари тизимининг ягоналиги ва яхлитлиги	<p>- Давлат харидлари мақсадлар, принциплар ва ёндашувларнинг ягоналигига, давлат харидлари жараёни барча босқичларининг яхлитлиги ва ўзаро алоқадорлигига ҳамда давлат харидлари барча субъектларининг ҳамкорлигига асосланади.</p>

3 | ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ БОСҚИЧЛАРИ

Давлат харидлари жараёни куйидаги босқичларни ўз ичига олади:

1
босқич

давлат харидларини режалаштириш;

2
босқич

харид қилиш тартиб-таомилларини амалга ошириш;

3
босқич

шартномани тузиш ва бажариш;

4
босқич

давлат харидлари мониторинги.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва қарорларига мувофиқ, Ўзбекистон Республикасининг Инвестиция ва бошқа давлат дастурларига киритилган лойиҳаларни “фойдаланишга тайёр ҳолда топшириш” шартлари асосида “fast-track” усулида (бир вақтнинг ўзида лойиҳалаштириш, харид қилиш ва қурилиш ишлари) амалга оширишга йўл қўйилади.

Т/р	Харид қилиш предмети	Бюджет буюртмачиси	Корпоратив буюртмачиси
		БҲМ*	БҲМ*
1	Электрон дўкон (2 кун) - энг паст нархни таклиф қилган иштирокчи тизими томонидан автоматик танлаш орқали амалга ошириладиган электрон шаклда товарларни (ишларни, хизматларни) харид қилиш.		
	товар	2500 БҲМ гача 937 500 000 сўм	25 000 БҲМ гача 9 375 000 000 сўм
	иш ва хизмат	50 БҲМ гача 18 750 000 сўм	100 БҲМ гача 37 500 000 сўм
	айни бир турдаги товарлар	бир молиявий йил ичида 10 000 БҲМ гача 3 750 000 000 сўм	-
	айни бир турдаги иш, хизмат	бир молиявий йил ичида 500 БҲМ гача 187 500 000 сўм	бир молиявий йил ичида 1000 БҲМ гача 375 000 000 сўм
2	Кичик қийматли хариднинг соддалаштирилган тартиб-таомили - бу буюртмачи томонидан очик маълумот манбаларидан олинган нархларни таққослаш ёки камида учта потенциал етказиб берувчидан нархларни сўраш орқали харид қилиш усули бўлиб, у харид комиссияси иштирокисиз амалга оширилиши мумкин.		
	товар, иш, хизмат	25 БҲМ гача 9 375 000 сўм	50 БҲМ гача 18 750 000 сўм
	товар, иш, хизмат	бир молиявий йил ичида 500 БҲМ гача 187 500 000 сўм	бир молиявий йил ичида 1000 БҲМ гача 375 000 000 сўм
3	Бошланғич нархни пасайтириш учун ўтказиладиган аукцион (5 иш кун) - давлат харидларини электрон давлат харидлари тизимининг махсус платформасида амалга оширишнинг танлов усули, уни ташкил этишда ғолибни аниқлашнинг ягона мезони нарх ҳисобланади.		
	Маҳсулот	6000 БҲМ гача 2 250 000 000 сўм	25 000 БҲМ гача 9 375 000 000 сўм
4	Энг яхши таклифларни танлаш (камида 5 иш кун) - харид қилиш тартиб-таомилларининг бир нечта иштирокчиларидан олинган таклифларни солиштиришга асосланган давлат харидларини амалга оширишнинг танлов усули. Комиссия камида 5 кишидан иборат.		
	товар, иш, хизмат	6000 БҲМ гача 2 250 000 000 сўм	25 000 БҲМ гача 9 375 000 000 сўм
5	Икки босқичли давлат харидлари - бу бир шартнома бўйича маълум қийматдаги техник жиҳатдан мураккаб бўлган товарларни (ишларни, хизматларни) давлат харидларини бир-бирига боғланган иккита босқичда амалга оширишнинг рақобатли усулидир.		
	товар, иш, хизмат	БҲМ дан ортиқ 6000 > 2 250 000 000 сўм	БҲМ дан ортиқ 25 000 > 9 375 000 000 сўм
6	Тендер (камида 12 иш кун, кўпи билан 30 иш кундан ошмаслиги керак) - давлат харидларини амалга оширишнинг танлов тартибида давлат харидлари бўйича пудратчини аниқлаш тартибини назарда тутувчи танлов, унинг натижаларига кўра давлат харидлари тўғрисидаги шартномани бажариш учун энг яхши шарт-шароитларни таклиф этувчи харид тартиб-таомилларининг иштирокчиси ғолиб ҳисобланади. Комиссия камида 7 кишидан иборат.		
	товар, иш, хизмат	БҲМ дан ортиқ 6000 > 2 250 000 000 сўм	БҲМ дан ортиқ 25 000 > 9 375 000 000 сўм
7	Тўғридан-тўғри шартномалар бўйича амалга ошириладиган давлат харидлари		
	Тўғридан-тўғри шартномалар бўйича давлат харидлари “Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонуннинг 71-моддаси асосида амалга оширилиши мумкин.		
8	Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан рухсат этилган харидларнинг бошқа танловли турлари.		

* - 2025 йил феврал ҳолатига кўра, асосий базавий ҳисоблаш миқдори 375 000 сўмни ташкил этган.

Давлат харидлари жараёнида қуйидагиларга йўл қўйилмайди:

агар иштирокчининг ва (ёки) ушбу иштирокчи ваколатли вакилининг **яқин қариндошлари ижрочини танлаш бўйича қарор қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлса**, шунингдек давлат буюртмачисининг ёки у томонидан жалб этилган ихтисослашган ташкилотнинг вакили бўлса, иштирокчининг давлат харидларида иштирок этишига;

иштирокчиларни **камситишга**, бошқа иштирокчиларга зарар етказган ҳолда **бир иштирокчига имтиёзлар ёки преференциялар тақдим этишга**, бундан ушбу Қонун 16-моддасининг учинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар мустасно;

манфаатлар тўқнашувига;

давлат харидларини амалга оширишнинг **рақобатли бўлмаган усулларини қонунга хилоф равишда танлашга**, давлат харидлари субъектларига **таъсир ўтказишга**, давлат харидларида иштирокчиларнинг иштирок этиши тўғрисидаги **ахборотни ошкор этишга**, уларнинг **сонини асоссиз равишда чеклашга** ёки уларнинг **малакасига қўйилган талабларни оширишга**, **рақобатга йўл қўймасликнинг**, **уни чеклашнинг ёки бартараф этишнинг бошқа шаклларига;**

давлат харидлари ўтказилиши тўғрисидаги **эълоннинг матнига** иштирокчилар ўртасида **рақобатни чеклайдиган қонунга хилоф талабларни киритишга;**

нархларни ёки иштирокчиларни саралаш натижаларини бузиб қўрсатиш мақсадида иштирокчиларнинг **олдидан тил бириктиришига;**

ишончсиз ёки бузиб қўрсатилган ахборотни тақдим этишга ёки тарқатишга, шунингдек, давлат харидлари тўғрисидаги ахборотдан фойдаланишни асоссиз равишда чеклашга;

давлат харидларини амалга оширишнинг рақобатга асосланган усулларини четлаб ўтиш мақсадида **давлат харидлари ҳажмини қисмларга бўлиб ташлашга;**

иштирокчиларнинг **сунъий тарзда пасайтирилган нархлар бўйича таклифлар беришига**, кейинчалик шартномани имзолашни ёки уни тегишли тарзда бажаришни рад этишига;

давлат хариди таркибига **технологик ва функционал жиҳатдан ўзаро бир-бири билан боғлиқ бўлмаган товарларни (ишларни, хизматларни) киритишга;**

фирибгарлик, сохталаштириш ва коррупциянинг намоён бўлишига;

молиялаштириш манбалари ва миқдорлари мавжудлиги тўғрисида тасдиқларга эга бўлмаган ёки **ажратилган маблағлар ҳажмидан ортиқ миқдордаги давлат харидларини амалга оширишга.**

1

Вазирлик ва идораларнинг “комплаенс-назорат” тузилмалари томонидан амалга ошириладиган **давлат харидларини назорат қилиш ички назоратнинг бир тури бўлиб, унинг мақсади** харидларни режалаштиришнинг асосланганлиги, харидларнинг амалга оширилиши ва самарадорлигини баҳолаш, харидлар натижаларини таҳлил қилиш ва баҳолаш, харидларни амалга ошириш мақсадларига эришиш, шунингдек, **давлат харидлари соҳасида юзага келиши мумкин бўлган коррупциявий хавфларнинг олдини олишдан иборат.**

Давлат харидларини назорат қилиш якунлари тегишли вазирликлар (*идоралар*) ва уларга қарашли ташкилотларнинг эҳтиёжларини таъминлаш жараёнида коррупциявий хатарлар даражасини баҳолашга қаратилган бўлиши лозим. Бу баҳолаш молиявий маблағлар сарфи, харидларни режалаштиришнинг асослилиги, жумладан харид нархининг асослилиги, шунингдек ушбу харидларни амалга оширишнинг реаллиги ва самарадорлиги каби омилларни инобатга олган ҳолда амалга оширилади. Бунда шартнома муддатлари, ҳажми, нархи, харид қилинаётган товарлар, ишлар, хизматлар сони ва сифати буйича бажарилиши, шунингдек нархни шакллантириш тартиби ва шартномаларни бошқариш тизимининг самарадорлиги баҳоланиши лозим.

2

Давлат харидларини назорат қилиш вазифалари:

тузилиши режалаштириладиган, тузилган ва бажарилган шартномалар буйича харид харажатларининг қонунийлиги, мақсадга мувофиқлиги, асосланганлиги (*шу жумладан, харидларни асослашни режалаштириш жараёни ва харидларга бўлган эҳтиёжнинг асослилигини таҳлил қилиш ва баҳолаш*), ўз вақтида амалга оширилганлиги, самарадорлиги ва натижадорлиги тўғрисидаги маълумотларни текшириш, таҳлил этиш ва баҳолаш (*бундан буён харид харажатлари деб юритилади*);

давлат харидлари соҳасидаги оғишлар, қонунбузарликлар ва камчиликларни аниқлаш, уларнинг сабабларини ўрганиш ва бартараф этиш ҳамда шартнома тизимини такомиллаштиришга қаратилган таклифлар ишлаб чиқиш.

Давлат харидларини назорат қилиш таҳлил, текшириш ва баҳолаш предмети бўлган шартномаларнинг ҳар бирига нисбатан давлат харидлари соҳасидаги буюртмачининг фаолиятининг:

товарлар (*ишлар, хизматлар*) харидларини режалаштириш;

харидларни амалга ошириш, шу жумладан давлат харидларига танлов эълон қилиш босқичида, танлов таклифларини баҳолаш якунланиш босқичида;

шартномани тузиш ва бажариш босқичларида харидларни дастлабки назорат қилиш каби босқичларини қамраб олиши керак.

3

Давлат харидлари соҳасидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, тегишли вазирлик (*идора*) ва унинг идоравий мансуб ташкилотларининг бюджет ва **бюджетдан ташқари маблағларидан фойдаланиш** жараёни **давлат харидлари устидан назорат предмети ҳисобланади.**

4

Давлат харидлари устидан назоратни амалга ошириш жараёнида вазирликлар (*идоралар*)нинг “комплаенс-назорат” тузилмалари ваколатлари доирасида **қуйидагилар текширилади, таҳлил қилинади ва баҳоланади:**

харидларни режалаштириш босқичидан бошлаб бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлардан фойдаланишни ташкил этиш жараёни;

харид қилиш харажатларининг қонунийлиги, ўз вақтида амалга оширилиши, асосланганлиги, мақсадга мувофиқлиги;

бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлардан фойдаланиш самарадорлиги ва натижалари;

давлат харидлари соҳасида идоравий назорат тизими;

давлат харидлари соҳасида буюртмачи томонидан амалга ошириладиган назорат тизими.

5

Вазирликнинг (*идоранинг*) ўзи, унинг таркибий бўлинмалари ва давлат харидларини амалга оширишга ваколатли барча идоравий мансуб ташкилотлари **давлат харидларини назорат қилиш объекти ҳисобланади.**

Назорат тадбирлари доирасида буюртмачиларнинг фаолияти, улар томонидан тузиладиган шартнома хизматлари, харидларни амалга ошириш буйича комиссиялар, улар томонидан жалб этиладиган ихтисослаштирилган ташкилотлар (мавжуд бўлса), экспертлар, эксперт ташкилотлари ва электрон платформалар фаолияти, шунингдек, давлат харидлари соҳасида идоравий назорат тизими, буюртмачи томонидан амалга ошириладиган давлат харидлари соҳасида назорат тизимининг иши **баҳоланади.**

* - Жарималар миқдори базавий ҳисоблаш миқдоридан келиб чиққан ҳолда аниқ бўлиши учун суммаларда кўрсатилган.

7.1. МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИК:

давлат харидлари бўйича эълонлар жойлаштириш тартибини, мажбурий муҳокама ўтказиш тартиби ва муддатларини ҳамда давлат хариди натижаларини жойлаштириш муддатларини бузганлик учун – 1,9 – 3,8 миллион сўм миқдорида жарима **(МЖТК 175-8-моддаси 1-қисми);**

давлат харидлари тўғрисидаги эълонларга ва харид ҳужжатларига қонунчиликда тақиқланган ҳамда рақобатни чекловчи ахборотни, ҳаволалар ва талабларни киритиш, харид ҳужжатларини тасдиқлаш ҳамда буюртмаларни шакллантириш тартибларини бузганлик учун – 3,8 – 5,6 миллион сўм миқдорида жарима **(МЖТК 175-8-моддаси 2-қисми);**

тендер ўтказиш йўли билан аниқлаш талабларини бузиш, шунингдек рақобатли харид усули воситасида аниқлаш белгиланган ҳолларда, давлат харидларини ягона етказиб берувчидан ёки тўғридан-тўғри шартномалар асосида амалга ошириш тўғрисида қарор қабул қилганлик учун – 5,6 – 7,5 миллион сўм миқдорида жарима **(МЖТК 175-8-моддаси 3-қисми).**

аффилланганлик ҳақида хабар бермаслик, давлат харидлари бўйича таклифларни қабул қилмаслик ёки таклифларни тақдим этиш муддатларини қонунчилик талабларига зид равишда қисқартириш, таклифлар солинган конвертларни очиш ва харид ҳужжатларига мувофиқ таклифларни баҳолаш талабларини бузганлик учун – 7,5 – 11,3 миллион сўм миқдорида жарима **(МЖТК 175-8-моддаси 4-қисми);**

рақобатга қарши келишувлар тузиш ва мувофиқлаштирилган ҳаракатларни содир этиш, шунингдек товар ёки молия бозоридаги устун мавқени сууистеъмол қилиш, худди шунингдек савдоларга доир рақобатни чеклашга қарши талабларни бузганлик учун – 1,1 миллион сўмдан 3,8 миллион сўмгача миқдорда жарима **(МЖТК 178-моддаси 5-қисми);**

давлат харидларида манфаатлар тўқнашуви ҳолатлари тўғрисида хабар бермаганлик ва манфаатлар тўқнашувини тартибга солиш юзасидан чоралар кўрмаганлик учун – 7,5-11,3 миллион сўм миқдорида жарима солишга сабаб бўлади **(МЖТК 193-4-моддаси 5-қисми).**

7.2. ЖИНОЙ ЖАВОБГАРЛИК:

ўзганинг мулкини ўзлаштириш ёки растрата қилиш йўли билан талон-торож қилганлик учун - 225 миллион сўмгача жарима, 3 йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки 10 йилгача озодликдан маҳрум қилиш **(ЖК 167-моддаси);**

ҳокимият ёки мансаб ваколатини суиистеъмол қилиш - 112 миллион сўмгача жарима, 5 йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш, 360 соатгача мажбурий жамоат ишлари, 3 йилгача ахлоқ тузатиш ишлари, 2 йилгача озодликни чеклаш ёки 3 йилгача озодликдан маҳрум қилиш **(ЖК 205-моддаси).**

7.3. ФУҚАРОЛИК ЖАВОБГАРЛИК:

Манфаатлар тўқнашувига йўл қўйилган ҳолда тузилган битим ҳақиқий эмас деб топилган тақдирда, ушбу битимни тузиш натижасида олинган фойда битим бўйича олинган ҳамма нарсани қайтариб бериш тўғрисида талаб қўйилмаган ҳолда, суд тартибида давлат даромадига ўтказилади. Бундай битимни ижро этиш билан боғлиқ харажатларнинг ўрни манфаатлар тўқнашувига йўл қўйган шахснинг ҳисобидан қопланади **(ФК 114-моддаси);**

қонун ҳужжатларини бузган ҳолда амалга оширилган давлат харидлари натижасида жамият ва давлат манфаатларига етказилган зарарни регресс тартибида қоплаш **(ФКнинг 329-моддаси).**

8.1. Манфаатлар тўқнашуви

(Давлат харидлари жараёнида ғолиб аниқлангунига қадар давлат буюртмачисига иштирокчилар билан музокаралар олиб бориш тақиқланади)

Амалиётда шундай ҳолатлар учрайдики, давлат буюртмачиси ва келгусида давлат харидларида ғолиб чиқиши керак бўлган тадбиркор олдиндан харид жараёнини келишиб оладилар. Шутариқа, давлат хариди фақат расмиятчилик учун электрон шаклда амалга оширилади.

Давлат буюртмачиси (унинг вакили ёки харид комиссияси аъзоси) олдиндан давлат харидларида қатнашишни хоҳлаган тадбиркор билан тил бириктириб, унинг харид жараёнида ғолиб бўлишига ёрдам беради.

Мисол:

Давлат бюджети ташкилоти 1,2 млрд сўмлик иссиқ овқат етказиб бериш (аутсорсинг) хизматларини харид қилиш бўйича танлов ўтказди.

Давлат харидлари порталига буюртмачи, ғолиб ва захира ғолибининг ҳужжатлари харид комиссияси (буюртмачи) аъзоларидан бирининг қурилмаси орқали юкланган.

Ушбу харидларнинг ғолиби олдиндан аниқланган бўлиб, танлов фақат расмиятчилик учун электрон шаклда ўтказилган.

Бундай ҳолларда шартнома бекор қилинади, айбдор шахслар эса Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 193-4-моддаси 5-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилади (Манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги қонунчилик талабларига риоя этмаслик).

8.2. Манфаатлар тўқнашуви

(Давлат фуқаролик хизмати ходими тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланмаслиги ёки манфаатлар тўқнашувига йўл қўймаслиги шарт.)

Давлат харидлари жараёнида буюртмачи ташкилотнинг мансабдор шахси ўз номига компания очиб, унинг мазкур ташкилот томонидан ўтказилаётган харидларда иштирок этишини таъминлайди.

Бундай ҳолатда манфаатлар тўқнашуви юзага келади, чунки буюртмачи ташкилот ва таъминотчи ташкилотнинг манфаатларини бир шахс ифодалайди. Шунингдек, давлат хизматчисининг тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши қонун бузилиши ҳисобланади.

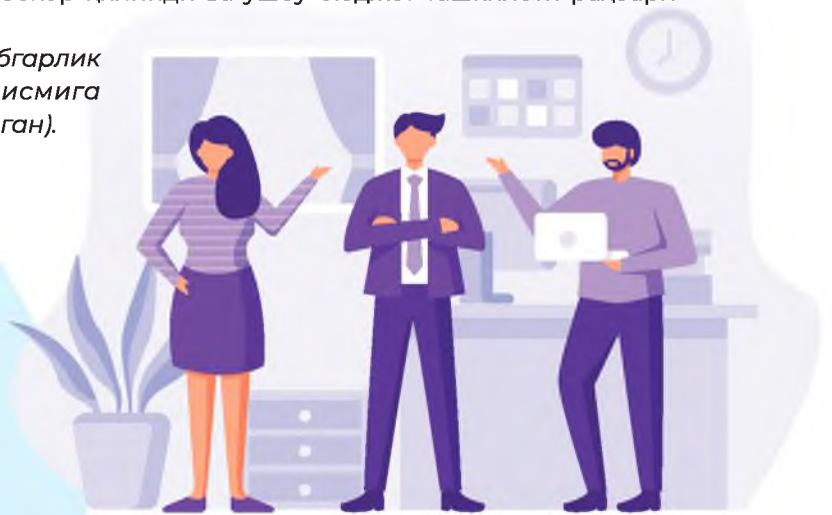
Мисол:

Бюджет ташкилотларидан бири 998,0 млн сўмлик аҳоли яшаш пунктларидан бирини ободонлаштириш ишларини бажариш бўйича энг яхши таклифни танлаб олиш учун танлов ўтказди.

Шу билан бирга, мазкур Ободонлаштириш бошқармаси раҳбари ўз номига N компаниясини рўйхатдан ўтказиб, унинг мазкур танловда иштирок этиши ва ғолиб бўлишини таъминлади. Натижада манфаатлар тўқнашуви юзага келди.

Текширув натижаларига кўра, шартнома бекор қилинди ва ушбу бюджет ташкилоти раҳбари маъмурий жавобгарликка тортилди.

(Изоҳ: бундай ҳолларда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 193-4-моддаси 5-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарлик назарда тутилган).

8.3. Рақобатни чеклаш

(Давлат харидлари ўтказишда қонунчиликка зид бўлган ва иштирокчилар ўртасида рақобатни чекловчи талабларни белгилаш тақиқланади)

Давлат харидларини рақобатга зид усулларда ёки танлов ўрнига тўғридан-тўғри шартномалар орқали амалга ошириш коррупция хавфининг ошишига олиб келади.

Қурилиш соҳасида давлат харидлари ўтказишда техник ҳужжатларга рақобатни чекловчи талаблар киритилади, улар муайян ҳужалик юритувчи субъектнинг ёлиб чиқишини таъминлашга қаратилган бўлади. Жумладан, қурилиш майдонига маълум масофада жойлашган бўлиш, объектни ташриф буюриб кўриш, муайян миқдорда техникага эга бўлиш каби талаблар белгиланади.

Мисол:

Бюджет ташкилотларидан бири 6,9 млрд сўмлик мактабгача таълим муассасаси қурилиши бўйича тендер ўтказди.

Буюртмачи танлов ҳужжатларида таъминотчилар учун объект қурилишидан 50 км радиусда цемент заводига эга бўлиш талаби белгиланди.

Ушбу харидлар бўйича ўтказилган текширув натижаларига кўра, шартнома бекор қилинди ва харид комиссияси аъзолари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 175-8-моддаси 2-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди (Давлат харидлари эълонлари ва харид ҳужжатларига қонунчилик тақиқлаган ва рақобатни чекловчи маълумотларни киритиш).

8.4. Харидларни бўлиб-тақсимлаш

(Давлат харидларининг ҳажмини рақобатбардош усуллардан четлаб ўтиш мақсадида қисмларга бўлишга йўл қўйилмайди)

Амалиётда тендер савдоларини ўтказмаслик мақсадида давлат харидлари қонунчиликка хилоф равишда қисмларга бўлинишига (дробланишига) уринган ҳолатлар учрайди.

Мисол:

- ◆ N олий таълим муассасаси 345 та компьютер тўғламларини харид қилиш бўйича танлов ўтказди.
- ◆ Тендер савдоларидан қочиш мақсадида буюртмачи харид жараёнида лотни сунъий равишда 3 қисмга бўлиб, барчасини бир тадбиркордан энг яхши таклифни танлаб олиш бўйича танлов орқали сотиб олди.
- ◆ Текширув натижаларига кўра, шартнома бекор қилинди ва таълим муассасаси раҳбари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 175-8-моддаси 3-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди (тендер орқали аниқлаш талабларини бузиш).

Мисол:

- ◆ Йўл қурилиши билан шуғулланувчи давлат буюртмачиларидан бири 54 км йўлни таъмирлаш бўйича 4,4 млрд сўмлик давлат харидини энг яхши таклифни танлаб олиш усули орқали амалга оширди.
- ◆ Икки ой давомида харидлар 4 та лотга бўлинган бўлиб, барча 4 та харидда 2 тадбиркори ёлиб деб топилди.
- ◆ Бунда тендер савдолари ва давлат харидлари бўйича экспертиза жараёнидан қочиш мақсадида объект сунъий равишда 4 қисмга бўлинган.
- ◆ Текширув натижаларига кўра, шартнома бекор қилинди ва харид комиссияси раҳбари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 175-8-моддаси 3-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди.

8.5. Иштирокчилар таклифларини нотўғри баҳолаш

Давлат харидларини энг яхши таклифни танлаб олиш ёки тендер шаклида ўтказиш жараёнида харид комиссияси асосланмаган равишда бир хил ҳужжатларни тақдим этган иштирокчиларга турли баллларни белгилайди.

Баъзи ҳолатларда эса комиссия ҳеч қандай ҳужжат тақдим этилмаган ҳолатда ҳам балл қўйиб, олдиндан тил бириктирган ҳолда муайян хўжалик юритувчи субъектни ғолиб деб эълон қилиш мақсадида ҳаракат қилади.

Мисол:

Давлат буюртмачиларидан бири 620,0 млн сўмлик иссиқ овқат етказиб бериш (аутсорсинг) хизмати хариди бўйича танлов ўтказди.

Икки иштирокчи солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича қарзи йўқлиги ҳақида бир хил маълумотномаларни тақдим этди, аммо уларга турлича баллар берилди.

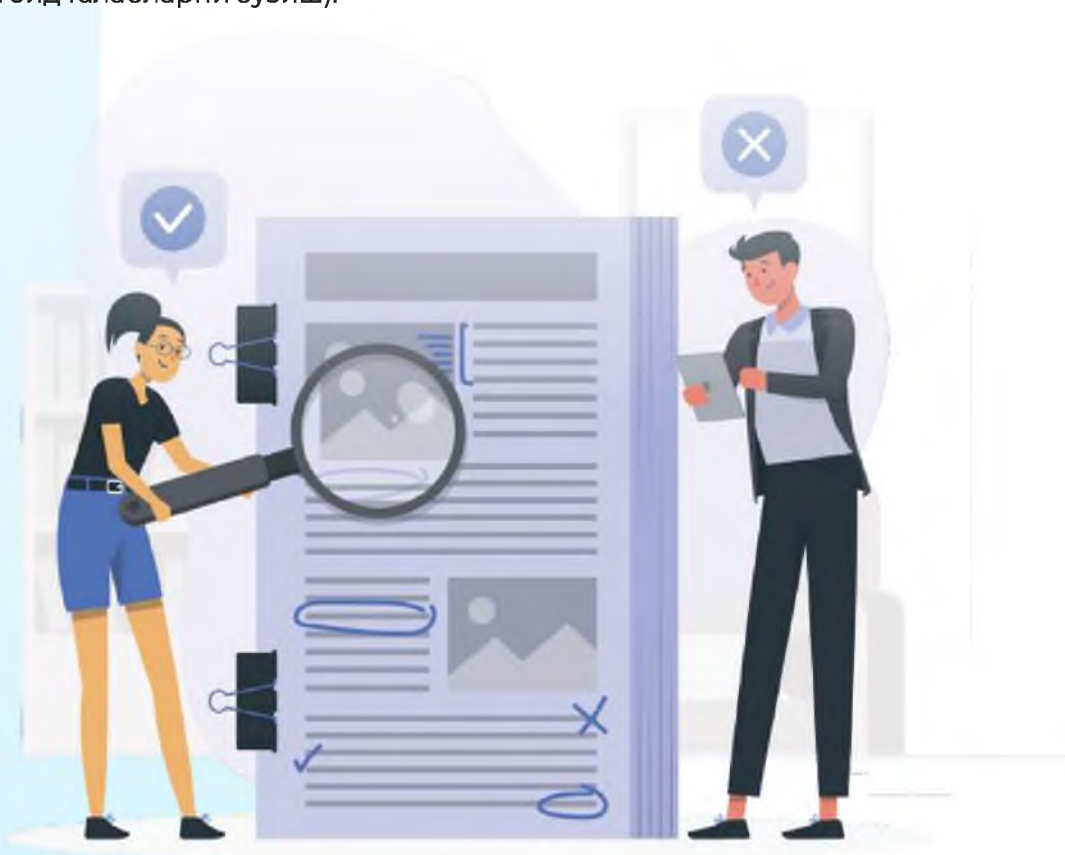
Мисол:

◇ Туман мактабгача ва мактаб таълими бўлими 380,0 млн сўмлик иссиқ овқат етказиб бериш (аутсорсинг) хизмати хариди бўйича танлов ўтказди.

◇ Бир иштирокчи коррупцияга йўл қўймаслик ҳақида кафолат хати тақдим этмаган бўлса-да, унга максимал балл берилди.

◇ Ушбу иштирокчи бошқа иштирокчиларга нисбатан юқори нарх таклиф қилган бўлишига қарамай, уни ғолиб қилиб тайинлаш учун шароит яратилди.

◇ Текширув натижаларига кўра, харид баённомалари бекор қилинди ва харид комиссияси раҳбарлари ҳамда аъзолари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 178-моддаси 5-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди (Савдоларда рақобатни чеклашга оид талабларни бузиш).

8.6. Аффилланганлик

(Иштирокчи ва унинг аффилланган шахси битта лотда иштирок этиш ҳуқуқига эга эмас)

Давлат харидларида рақобатни чекловчи усуллардан фойдаланиб, ўзаро аффилланган тадбиркорлар ғолиб бўлиш ҳолатлари учрайди.

Мисол:

◊ Бир ташкилот директори ўринбосари тендер комиссияси раиси сифатида уч нафар ходими билан тил бириктириб, 2021–2022 йилларда моддий имконияти чекланган шахслар учун товарлар хариди бўйича тендерлар ўтказди.

◊ “Давлат харидлари тўғрисида”ги ва “Рақобат тўғрисида”ги қонунлар бузилган ҳолда ушбу тендерларда тадбиркорлик субъекти директори ва у билан аффилланган тадбиркорлик субъектлари иштирок этди.

◊ Натижада, тендер ғолиби қилиб аффилланган корхона танланди, у билан шартнома тузилди ва товарлар 17,8 млрд сўмга асоссиз равишда қиммат нархларда харид қилинди.

◊ Жиноят ишлари бўйича суд ҳукми билан 4 нафар давлат хизматчиси ва тадбиркорлик субъекти раҳбари айбдор деб топилди.

Мисол:

Давлат буюртмачиларидан бири 3,5 млрд сўмлик мактаб биноси қурилиши ва реконструкцияси бўйича тендер ўтказди.

◊ Тендер ғолиби бўлган N фирмаси ва унга рақобатчи бўлган фирма отаси ва ўғлига тегишли экани аниқланди.

Мисол:

Z давлат акциядорлик жамияти 1,6 млрд сўмлик юк ташиш хизматлари бўйича энг яхши таклифни танлаш методи асосида танлов ўтказди.

◊ Танловда иштирок этган икки тадбиркорлик субъекти битта шахсга тегишли бўлгани аниқланди.

Текширув натижаларига кўра, шартномалар бекор қилинди ва харид комиссияси аъзолари Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 175-8-моддаси 4-қисмига мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилди (Давлат харидлари жараёнида аффилланганлик ҳақида қонунчиликда белгиланган тартибда хабар бермаслик).

8.7 Давлат харидларида коррупцияга йўл қўйиш мумкин эмас

Тадбиркорлар тендерларда иштирок этиш шартларини енгиллаштириш ёки шартномаларни ютиб олиш мақсадида давлат хизматчиларига пора таклиф қилиш ҳолатлари учрайди.

Мисол:

Давлат буюртмачиси мансабдор шахси К. ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари томонидан 10 000 АҚШ доллари миқдоридан пора олаётган вақтда ушланди.

У ушбу суммани талаб қилиш орқали, 5,5 млрд сўмлик капитал таъмирлаш ишлари тендеридан Н. юридик шахсини ғолиб деб эълон қилишни ваъда қилган.

Суд ҳукмига кўра, К. Жиноят кодексининг 210-моддаси 2-қисми асосида 5 йил 5 ой муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

* - Ушбу бўлим Япониянинг JICA ташкилоти томонидан ташкил этилган тренинг дарслари давомида олинган ўқув материаллари асосида тайёрланган маълумотларни ўз ичига олади.

1. Давлат харидлари тўғрисидаги қонунчилик, давлат хизматчилари этикасига оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар.

Давлат харидлари соҳасида шартномалар тузиш тартиби қуйидаги қонунчилик асосида тартибга солинади:

- «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Қонун;
- «Бюджет, ҳисоб-китоблар ва бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Декрет;
- «Маҳаллий ўзини ўзи бошқариш тўғрисида»ги Қонун;
- «Жамоат ишлари сифатини таъминлашга кўмаклашиш тўғрисида»ги Қонун;
- «Кичик ва ўрта корхоналарнинг давлат сектор эҳтиёжлари учун буюртма олишини рағбатлантириш тўғрисида»ги қонун ва бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар.

Бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар:

- Япония Конституцияси;
- «Миллий давлат хизмати тўғрисида»ги Қонун;
- «Тендерларда тил бириктиришни тўхтатиш ва олдини олиш, шунингдек, давлат хизматчиларининг савдолар адолатли ўтказилишини бузганлиги учун жазо чоралари тўғрисида»ги Қонун;
- «Давлат хизматчилари этикаси тўғрисида»ги Қонун;
- Давлат хизматчилари этикаси кодекси (Вазирлар Маҳкамаси қарори);
- «Жамоатчилик фош этишини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонун;
- «Муниципал хизмат тўғрисида»ги Қонун.

2. Давлат харидларининг тамойиллари

(Нагоя шаҳар маъмурияти Молия департаментининг Шартномалар бошқармаси Шартномаларни назорат қилиш бўлими томонидан тақдим этилган материаллардан олинган):

- **Рақобатбардошлик** – етказиб берувчилар ўртасида рақобат муҳитини яратиш орқали иқтисодий самарадорликка эришиш ва энг паст нархни таъминлаш.
- **Адолатлилик** – барча учун тенг шартномалар тузиш имкониятларини яратиш ва барчага нисбатан одилона муносабатни таъминлаш.
- **Очиқлик** – жараёнларни ошкора қилиш ва қоидабузарликларнинг олдини олиш орқали фуқаролар ишончини мустаҳкамлаш.

3. Давлат харидларининг турлари

(Нагоя шаҳар маъмурияти Молия департаментининг Шартномалар бошқармаси Шартномаларни назорат қилиш бўлими томонидан тақдим этилган презентациялардан):

- **Очиқ танлов** – шартнома тузиш усули бўлиб, унда танлов савдолари ҳақидаги маълумотлар очиқ эълон қилинади, иштирок этиш учун чекловлар қўйилмайди ва энг мақбул шартларни таклиф этган иштирокчи билан шартнома тузилади;
- **Ёпиқ танлов** – шартнома тузиш усули бўлиб, унда олдиндан тегишли малакаларга эга пудратчилар танлаб олинади, танлов савдолари ташкил этилади ва энг мақбул шартларни таклиф этган иштирокчи билан шартнома тузилади;
- **Тендерсиз шартнома** – буюртма берувчининг танловига кўра белгиланган аниқ етказиб берувчи билан шартнома тузиш усули.

4. Тендерларда тил бириктиришнинг олдини олиш чоралари (Юка Фукусима, Хиконо Янагихара томонидан тақдим этилган презентациялардан, Ҳалол ва одил савдолар бўйича комиссия котибияти, Иқтисодий ишлар департаменти, Умумий масалалар бўлими) (кейс № 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13):

«Давлат хизматчиларининг тендерларда тил бириктиришини олдини олиш тўғрисида»ги қонун тендерларда тил бириктириш ва шу каби ҳаракатлар сифатида баҳоланадиган 4 турдаги ҳаракатларни белгилайди:

Тўғридан-тўғри кўрсатмалар бериш;

Изоҳ: Буюртмачи ҳар бир компания учун йиллик мақсадли шартнома суммаси белгилаб, ушбу суммаларга эришиш учун компаниялар ўртасида тил бириктиришни ташкил қилишни талаб қилади.

Ғолибни танлашга таъсир кўрсатиш;

Изоҳ: Буюртмачи белгиланган етказиб берувчини танлашни талаб қилади ёки ўз хоҳишига кўра шартномани қайси компанияга бериш нияти борлигини билдириб қўяди.

Харидга доир махфий маълумотларни ошкор этиш;

Изоҳ: Очикланмаслиги керак бўлган маълумотларни ошкор этиш, масалан, шартнома бошланғич (максимал) нархи, тендер қатнашчилари рўйхати, тендерда иштирокчиларнинг техник баҳрлаш баллари ва бошқа маълумотлар.

Тил бириктиришга кўмаклашиш;

Изоҳ:

Ёпиқ танлов доирасида, бирор компания талаби билан, муайян компанияларни танловда иштирок этиш учун таклиф этиладиганлар рўйхатига киритиш.

Харид усулини ўзгартириш орқали тил бириктиришга кўмаклашиш, масалан, харидларни майдалаш ва иштирокчиларга қўйиладиган талабларни енгиллаштириш.

5. Давлат харидлари соҳасида коррупциянинг олдини олиш чоралари:

5.1. Жамоатчилик фош этиш тизими (кейс №1);

(Жамоатчилик фош этиши (whistleblowing) - бу ходим ёки бошқа хабардор шахс томонидан ташкилотнинг ноқонуний ҳаракатлари ҳақида ички тузилмалар, давлат органлари ёки оммавий ахборот воситалари орқали хабар беришдир).

5.2. Дебаринг (кейс №5, 6);

(Дебаринг – бу давлат харидлари соҳасидаги коррупция ва ноқонуний ҳаракатларга қарши қаратилган санкциялардир. Ушбу санкциялар доирасида давлат харидини амалга оширувчи ташкилот бундай субъектларнинг давлат харидлари бўйича шартномалар тузиш ҳуқуқини белгиланган муддатга вақтинча тўхтатади. Агар мазкур санкция бир буюртмачи томонидан қўлланилса, у бу ҳақда бошқа буюртмачиларга хабар бериши мумкин ва улар ҳам “дебаринг” чорасини қўллай оладилар).

5.3. Лойиҳани бажаришга масъул бўлган бўлимлар ва харид ҳамда шартномалар тузиш билан шуғулланувчи бўлимларни ажратиш;

(Лойиҳани бажаришга масъул бўлган бўлимлар ва харид ҳамда шартномалар тузиш билан шуғулланувчи бўлимларни ажратиш пудратчиларни танлаш жараёнида хизматчилар ва пудратчилар ўртасида коррупциянинг олдини олишга имкон беради).

5.4. Шартноманинг бошланғич (максимал) нархини олдиндан эълон қилиш;

5.5. Харидларни амалга оширишнинг асосий усули сифатида очиқ танловдан фойдаланиш;

5.6. Электрон савдоларни жорий этиш;
(Электрон савдолар маълумотларнинг тарқалишини олдини олишга, савдода қатнашувчилар ва буюртмачилар ўртасидаги бевосита алоқаларни камайтиришга ҳамда инсон омилини пасайтиришга ёрдам беради).

5.7. Савдо ва шартнома тузиш тартиб-таомилларини аудит қилиш;

5.8. Очиқ танлов ва унда қатнашиш ниятини тасдиқлаш;
(Асосий мақсад – махсус тузилган шартномалар даражасидан юқори бўлган рақобатбардошлик ва ошкораликни таъминлаш.
Бу бозорни баҳолаш усули бўлиб, муайян шахс билан шартнома тузишдан аввал бошқа даъвогарлар мавжуд ёки йўқлигини аниқлашга имкон беради. Агар қизиққан иштирокчилар топилса, жараён танлов тартибига ўтади).

(JICA ташкилотининг халқаро ҳамкорлик бўйича харидлар департаменти тақдимотидан олинган).

6. Манфаатдор шахслар билан муносабатларда тақиқлар (давлат даражасида) (Давлат хизматчилари этикаси бўйича Кенгаш котибияти ходими бош маслаҳатчи Кумико АСаО тақдимотидан).

1 Пул, моддий ва бошқа шаклда совғалар қабул қилиш;

2 Пул қарзлари олиш;

3 Моддий ва бошқа қимматликларни бепул фойдаланиш учун қабул қилиш;

4 Хизматлардан бепул фойдаланиш;

5 Ёпиқ типдаги компаниялар акцияларини сотиб олиш;

6 Расмий ва қўнғилочар тадбирларга таклифларни қабул қилиш;

7 Биргалиқда ўйинлар ўйнаш, гольф ўйнаш;

8 Биргалиқда саёҳат қилиш;

9 Учинчи шахсни юқоридаги ҳар қандай ҳаракатларни амалга оширишга ундаш.

Манфаатдор шахслар билан муносабатларда тақиқлар (худудий даражада)

(Давлат хизматчилари этикаси ва хизмат мажбуриятларини холис бажариш бўйича методик тавсиялардан олинди. Муаллиф: Нагоя шаҳар маъмурияти, бошқарув ишлари департаменти, кадрлар бошқармаси, комплаенс бўлими).

- 1 Пул, мол-мулк ёки қўчмас мулк кўринишида совғаларни қабул қилиш қатъиян тақиқланади **(кейс №3);**
- 2 Пул қарзларини олиш тақиқланади;
- 3 Манфаатдор шахслар томонидан қарзларни тўлаб бериш, гаров бериш ёки кафиллик таклиф қилишга йўл қўйилмайди;
- 4 Мол-мулк ёки қўчмас мулкни бепул фойдаланиш учун қабул қилиш тақиқланади;
- 5 Хизматлардан бепул фойдаланиш тақиқланади **(кейс №4);**
- 6 Ёпиқ типдаги компаниялар акцияларини сотиб олиш ёки қабул қилиш тақиқланади;
- 7 Манфаатдор шахслар томонидан таклиф этиладиган расмий тадбирлар, зиёфатлар ёки бошқа кўнгилочар меҳмондўстликни қабул қилиш мумкин эмас **(кейс №3);**
- 8 Манфаатдор шахслар билан бирга овқатланиш тақиқланади **(кейс №3);**
- 9 Манфаатдор шахслар билан бирга ҳар қандай кўнгилочар ўйинларда ёки гольфда иштирок этиш мумкин эмас;
- 10 Манфаатдор шахслар билан биргалиқда саёҳатга чиқиш тақиқланади.

Изоҳ:

Юқоридаги чекловлар **(1-10-бандлар)** шахсий муносабатлар мавжуд бўлган ҳолларда – масалан, талабалик давридаги яқин дўстлар билан мулоқот қилишда – агар бу ҳолат давлат хизматчисининг холислигига шубҳа уйғотмаса ва фуқароларда ишончсизлик келтириб чиқармаса, қўлланилмаслиги мумкин.

Шунингдек, ҳатто тўғридан-тўғри тақиқланмаган ҳолатларда ҳам, агар манфаатдор шахсдан қабул қилинган совға ёки бошқа манфаат бир донаси учун **5000 иендан ортиқ** қийматга эга бўлса, давлат хизматчиси бу ҳақда расмий ҳисобот тақдим этиши шарт.

7. Япониядаги муаммоли ҳолатларга мисоллар

Мавзу: “Японияда жамоатчилик фош этиш тизими ҳақида”.

1

2024 йил март ойида Японияда «Хёго префектураси губернаторига нисбатан суиистеъмомлик айбловлари ҳадисаси» номи можаро келиб чиқди. Хёго губернаторини ноқонуний ҳаракатларда айбловчи аноним хат префектура кенгаши депутатларига, полицияга ва оммавий ахборот воситаларига юборилди. Жавоб тариқасида губернатор ўз қўл остидагиларга фош этувчи шахсни (жаноб А) аниқлашни буюрди, шундан сўнг у лавозимидан четлатилди ва уч ойлик ишдан четлаштириш тарзидаги интизомий жазога тортилди.

2024 йил июнь ойида Хёго префектураси кенгаши мазкур ишни текшириш учун махсус комиссия тузишга қарор қилди. Бироқ, июль ойида жаноб А ўз жонига қасд қилди.

Иш берувчилар, шу жумладан давлат органлари ҳам, фош этувчиларни қидириш ва таъқиб қилишнинг олдини олиш мажбуриятини ўз зиммасига олади. «Раҳбарий тамойиллар»га кўра, маҳаллий ҳокимият органлари фош этувчиларни аниқлашга йўл қўймаслик учун чоралар кўриши керак, губернаторнинг уларни аниқлаш ва жазолашга қаратилган ҳаракатлари эса Фош этувчиларни ҳимоя қилиш тўғрисидаги Қонунни бузиши мумкин.

Шу муносабат билан янги қонун лойиҳасини муҳокама қилиш жараёнида жазони кучайтириш чоралари кўриб чиқилмоқда, жумладан, фош этувчиларни ишдан бўшатиш ёки интизомий жазога тортиш учун жиноий жавобгарлик жорий этиш, шунингдек, уларнинг шахсини қонуний асосларсиз аниқлашни тақиқлаш. Амалдаги қонунда бу «раҳбарий тамойиллар» орқали назарда тутилган бўлса, янги таҳрирда бу қонун билан мустаҳкамланмоқда.

(Микико Мацумото тақдим этган ўқув материалларидан)

Мавзу: “Японияда давлат хизмати этикаси”

2

Япониянинг Денгиз ўзини ҳимоя қилиш кучлари учун сув ости кемаларини таъмирлаш билан боғлиқ равишда КНІ ва унинг субпудратчиси – А компанияси ўртасида ноқонуний сохта битимлар амалга оширилган. КНІ томонидан А компаниясига сохта буюртмалар асосида тўланган маблағлар эвазига сув ости кемаси экипажига турли товарлар ва бошқа моддий манфаатлар тақдим этилган.

Сув ости кемаси экипажининг сўровига жавобан, А компанияси аввалги сохта буюртмалар учун тўловларнинг 70-80 % қисмини нақд пул шаклида қайтариб, «яширин маблағлар» йиғган ва кейинчалик уларни буюртмалар мазмунига мувофиқ сарфлаган.

Сув ости кемаси экипажи аъзолари томонидан талаб қилинган буюмлар касбий вазифаларни бажариш ёки кемада яшаш учун зарур бўлиб кўриниши мумкин, бироқ улар спорт кийимлари, дам олиш товарлари, альпинистик оёқ кийимлари ва бошқа шахсий хоҳишларга асосланган буюмлардан фарқлаш кийин. Бу эса уларнинг шахсий эҳтиёжлар учун ишлатилиши мумкинлигини англатади ва давлат ҳамда шахсий ҳаёт ўртасидаги чегарани бузиш хавфини келтириб чиқаради.

Бундай қимматбахр шахсий буюмларга осонликча эга бўлиш нафақат тегишли сув ости кемаси экипажида, балки бундай ҳолатни кўрган ёки эшитган бошқа сув ости кемаси хизматчиларининг интизомини сусайтириши аниқ. Баъзи экипаж аъзоларининг бундай девиант хатти-ҳаракатлари ўзини ҳимоя қилиш кучлари этикасига ҳам зид келади. Шунингдек, одатий харид жараёнларини четлаб ўтишга имкон берувчи бу каби амалиётлар бундай ноқонуний ҳолат юзага келишининг олдини олишни имконсиз қилади, бу эса мутлақо қабул қилинмайдиган ҳолатдир.

(Ичихаши Кацуя томонидан тақдим этилган ўқув материалларидан)

3 Х вазирлиги ходими лицензия ва рухсатномаларни олиш жараёнида манфаатдор шахс бўлган компаниядан банкет (11 085 йен) кўринишидаги тадбирга таклиф ва моддий шаклда (1 080 йен) совға олган.

→ Давлат хизматчилари этика кодексининг 3-моддаси 1-параграфи 1 ва 6-бандларини бузгани учун «Огоҳлантириш» берилган.

(Давлат хизматчилари этикаси бўйича Кенгаш Котибияти, бош маслаҳатчи Кумико Асао томонидан тақдим этилган ўқув материалларидан)

4 У вазирлигининг ҳудудий органи ходими шартноманинг тарафи сифатида манфаатдор шахс бўлган компаниядан бепул кондиционер ўрнатиб беришни сўраган, шу компанияга тегишли машинада йўловчи сифатида сафар қилган ва ушбу ишлар бепул бажарилишига мажбур қилган.

→ Давлат хизматчилари этика кодексининг 3-моддаси 1-параграфи 4-банди ҳамда «Давлат хизматчилари тўғрисида»ги қонуннинг бошқа нормаларини бузгани учун «Огоҳлантириш» берилган.

(Давлат хизматчилари этикаси бўйича Кенгаш Котибияти, бош маслаҳатчи Кумико Асао томонидан тақдим этилган ўқув материалларидан)

Мавзу: “Давлат харидлари бўйича шартномалар тузиш ҳуқуқини тўхтатиб туриш (дебаринг)”

5 Порага оид:

Компания пора бериш орқали жамоат ишлари (электромонтаж ишлари) лойиҳалари бўйича қулай шарт-шароитларга эришиш мақсадида порахўрликда айбдор деб топилди ва судланди. (Икки ойга тўхтатиб туриш)

Компания жамоат ишларини бажариш бўйича буюртма олиш муносабати билан кенгаш депутатига 75 миллион йен миқдорида нақд пул пора берганликда айбланди.

Компания ходими йўл таъмири бўйича жамоат ишларини амалга ошираётган буюртмачига 200 000 йен миқдорида нақд пул бериб, эвазига маълумот олган. Полиция уни пора олганликда гумон қилиб ҳибсга олди. (Уч ойга тўхтатиб туриш).

(Риэ Ясуда (Отэмон Гакуин университети) томонидан тақдим этилган ўқув материалларидан)

6 Давлат шартномалари билан боғлиқ аукционларда тўсқинлик қилиш ёки тил бириктириш:

Жамоат ишларини (сув таъминоти тизимини яхшилаш ишлари) бажариш бўйича тендерда буюртмачи томонидан нарх ҳақидаги маълумотни олган компания ушбу маълумот асосида савдоларда иштирок этганликда, шу орқали ҳалол савдоларга тўсқинлик қилганликда айбланиб, тергов остида. Полиция уни савдолар ўтказилишига тўсқинлик қилганликда гумон қилиб ҳибсга олди. (Икки ойга тўхтатиб туриш).

(Риэ Ясуда (Отэмон Гакуин университети) томонидан тақдим этилган ўқув материалларидан)

Мавзу: «Нагоя шаҳри маъмуриятининг давлат харидлари соҳасида коррупциянинг олдини олиш бўйича чора-тадбирлари»

7

2003 йилда Нагоя шаҳри маъмурияти томонидан ташкил этилган «Автомобиль йўлларини тозалаш ишлари» бўйича давлат харидлари жараёнида пудратчилар, Нагоя шаҳар кенгаши депутати ва маъмурият ходимлари савдолар натижаларини манипуляция қилиш мақсадида тил бириктирган.

Нагоя шаҳар кенгаши депутати маъмурият ходимларига босим ўтказиб, компанияларга шартнома бўйича бошланғич (максимал) нархни ошқор қилишни талаб қилган.

Давлат хизматчилари томонидан уюшган тил бириктириш фош қилинганидан кейин қандай оқибатлар юз берди?

Нагоя шаҳар маъмурияти: шаҳар кенгаши депутати ва маъмурият ходимларининг хибсга олинishi, фуқаролар ишончининг йўқолиши;

Компаниялар: ходимларнинг хибсга олинishi, жарималар, вақтинчалик давлат харидларида иштирок этиш тақиқланиши.

Ушбу ҳолат «Нагоя шаҳри ходимларининг этика қоидаларига риоя этиши тўғрисида»ги қарор қабул қилинишига сабаб бўлди.

(Нагоя шаҳар маъмурияти Молия департаменти Шартномалар бошқармаси Шартномалар назорати бўлими томонидан тақдим этилган презентациялардан)

Мавзу: «Тендер ўтказиш ва шартномалар тузиш тартиб-таомилларини оптималлаштириш»

8

8. 2005 йилда кўприк қурилиши бўйича тендерда тил бириктириш ҳолати

Япония Давлат автомобиль йўллари корпорацияси (кейинчалик NEXCO) буюртмачиси бўлган кўприк қурилиши тендери жараёнида иштирокчилар олдиндан тендер ёлибини белгилаб, тил бириктиришган.

Аниқланган ҳолатлар:

Япония Давлат автомобиль йўллари корпорациясининг юқори лавозимли шахслари мазкур ноқонуний ҳаракатда иштирок этган.

Тендер иштирокчиларидан ёлиблар рўйхатини олган ва уни тасдиқлаган.

Аввал ягона шартнома сифатида режалаштирилган қурилиш ишларини атайлаб икки алоҳида шартномага ажратган.

Консорциумлар учун буюртма бериш чегара қийматини 1,5 миллиард йендан 1 миллиард йенга пасайтирган.

Корпорациянинг собиқ ходимларини қайта ишга жойлаштириш мақсадида тендер иштирокчилари ўртасида картел тил бириктиришни ташкил этган.

Ушбу ҳуқуқбузарлик ваколатли органлар (прокуратура ва Ҳалол ва адолатли савдолар комиссияси) томонидан фош қилинган ва Япония Давлат автомобиль йўллари корпорациясининг вице-президенти ҳамда тендер иштирокчи компаниялари раҳбарлари қўлга олинган. Шунингдек, 45 та компанияга ноқонуний амалиётни тугатиш тўғрисида қонуний кўрсатмалар берилган.

Ушбу ҳодиса давлат харидлари соҳасида ички қоидалар қабул қилинишига сабаб бўлди.

(«NEXCO Марказий Япония» компанияси томонидан тақдим этилган презентациялардан)

9 Япония темир йўл қурилиши, транспорти ва технологиялари агентлигида давлат хизматчилари иштирокидаги тендер келишув иши:

Музокарада жами 11 та компания қатнашиб, улар тендер шартномаларини тақсимлаш, шартномаларни тузиш тартиби ва бошқа масалалар бўйича тил бириктирган.

Аниқланганки, ушбу 11 та компания олдиндан қуйидаги ҳолатлар бўйича келишиб олган: компаниялар белгиланган тартибда тендер қолиби сифатида иштирок этади;

бу тартибни ўзгартириш фақат иштирокчи компаниялар ўртасидаги келишувга кўра амалга оширилади;

белгиланган қолиб компанияларга тендерни қўлга киритишда бошқа қатнашчи компаниялар ёрдам беради.

(Ҳалол ва одил савдолар бўйича комиссия котибияти, Иқтисодий ишлар департаменти, Умумий масалалар бўлими, Юка Фукусима, Хиконо Янагихара томонидан тақдим этилган презентациялардан)

10 Хиросима префектураси маъмурияти ходимига префектурага қарашли катта мактабни таъмирлаш тендери жараёнида маълум бир компанияга лойиҳавий нарх ҳақида маълумот ошкор қилгани учун, 8-модда асосида 2 йил 6 ой муддатга шартли равишда озодликдан маҳрум қилиш 4 йиллик синов муддати билан ҳамда 120 минг иен жарима жазоси тайинланган. У бу маълумот эвазига бейсбол ўйинига VIP чипталарини олган. (Хиросима префектураси, 2023 йил)

(Ҳалол ва одил савдолар бўйича комиссия котибияти, Иқтисодий ишлар департаменти, Умумий масалалар бўлими, Юка Фукусима, Хиконо Янагихара томонидан тақдим этилган презентациялардан)

11 Ямада маъмурияти хизматчисининг тендер маълумотини ошкор этиш иши:

Ямада маъмурияти хизматчиси тендер жараёнида маълум бир компанияга газон ўтқазиш ишлари бўйича лойиҳавий нарх ҳақида маълумот ошкор қилгани учун, 8-модда асосида 3 йиллик озодликдан маҳрум қилиш жазосига ҳукм қилинган. (Иватэ префектураси, 2023 йил)

(Ҳалол ва одил савдолар бўйича комиссия котибияти, Иқтисодий ишлар департаменти, Умумий масалалар бўлими, Юка Фукусима, Хиконо Янагихара томонидан тақдим этилган презентациялардан)

12 Маэбаси шаҳри маъмурияти вице-мэри сув таъминоти қувурларини ўрнатиш бўйича ёпиқ тендер жараёнида маълум бир компанияга бошланғич тендер нархи ҳақида маълумот ошкор қилгани учун, 8-модда асосида 2 йил 6 ойлик шартли озодликдан маҳрум қилиш 4 йиллик синов муддати билан ҳамда 60 минг иен жарима жазосига тортилган. У бу маълумот эвазига шёто алкоголь ичимлигини совға сифатида олган. (Маэбаси шаҳри, 2024 йил)

(Ҳалол ва одил савдолар бўйича комиссия котибияти, Иқтисодий ишлар департаменти, Умумий масалалар бўлими, Юка Фукусима, Хиконо Янагихара томонидан тақдим этилган презентациялардан)

13 Сика маъмурияти мэри йўл таъмири ишлари бўйича очик тендер жараёнида маълум бир компанияга энг кам тендер нархи ҳақида маълумот ошкор қилгани учун, 8-модда асосида 3 йиллик шартли озодликдан маҳрум қилиш 5 йиллик синов муддати билан ҳамда 1,1 миллион иен жарима жазосига тортилган. У бу маълумот эвазига 1,1 миллион иен миқдорида пул мукофоти олган. (Сика, Исикава префектураси, 2024 йил)

Коррупциянинг олдини олиш мақсадида Комиссия томонидан давлат хизматчилари учун қўлланмалар, тадбиркорлар учун эса буклет ва плакатлар ишлаб чиқилган.

(Ҳалол ва одил савдолар бўйича комиссия котибияти, Иқтисодий ишлар департаменти, Умумий масалалар бўлими, Юка Фукусима, Хиконо Янагихара томонидан тақдим этилган презентациялардан)

1. Давлат харидларини назорат қилиш учун

Давлат харидлари устидан назоратни амалга оширишда қуйидаги ахборот манбаларидан фойдаланиш тавсия этилади:

1

давлат харидлари тўғрисидаги қонун ҳужжатлари;

2

буюртмачининг ички ҳужжатлари:
 харидларни амалга ошириш бўйича комиссия (*комиссиялар*)ни ташкил этиш ва уларнинг ишини тартибга солиш тўғрисидаги ҳужжат;
 харидларни режалаштириш, асослаш ва амалга ошириш тартиб-таомилларини тартибга солувчи ҳужжат;
 харидларнинг тасдиқланган режа-жадвали;
 товарлар, ишлар (*хизматлар*)нинг айрим турларига нисбатан тасдиқланган талаблар (*шу жумладан товарлар, ишлар (хизматлар)нинг чекланган нархлари*) ва (*ёки*) давлат органлари, давлат бюджетдан ташқари жамғармаларини бошқариш органлари функцияларини таъминлаш учун норматив харажатларни белгиловчи ҳужжат;
 буюртмачи томонидан давлат харидлари соҳасида назоратни амалга оширишни тартибга солувчи ҳужжат;
 давлат харидлари соҳасида назоратни амалга ошириш мақсадларига мувофиқ бошқа ҳужжатлар ва маълумотлар;

3

давлат харидлари соҳасидаги ахборот тизимлари, шу жумладан буюртмачи томонидан тасдиқланган ва давлат харидлари соҳасидаги ахборот тизимларига жойлаштириладиган ҳужжатлар.

4

буюртмачиларнинг расмий сайтлари ва уларда жойлаштириладиган, шу жумладан режалаштириладиган харидлар тўғрисидаги маълумотлар;

5

тегишли назорат органлари, шу жумладан Коррупцияга қарши курашиш агентлиги (*кейинги ўринларда – Агентлик*), Ҳисоб палатаси ва бошқалар томонидан ўтказилган аввалги текширув натижалари;

6

ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари томонидан шартномаларни ижро этиш жараёнида аниқланган қонунбузилишлари тўғрисидаги маълумотлар;

7

товарлар, ишлар (*хизматлар*) етказиб берувчи компанияларнинг интернет-сайтлари.
 Назорат тадбирини ўтказиш давомида бир вақтнинг ўзида назорат предмети ва объектига бевосита алоқадор бўлган бир нечта ахборот манбаларидан фойдаланилиши мумкин.

**Бунда назорат объектида бўлиши керак бўлган қўйидаги минимал ҳужжатлар тўпламини ҳисобга олиш зарур:
харидни амалга оширишга қадар босқичда:**

шартнома хизматини ташкил этиш тўғрисидаги ҳужжат (*низом*) ёки алоҳида таркибий бўлинма ташкил этмаган ҳолда шартнома хизмати функцияларини бажарувчи буюртмачи ходимларининг доимий таркибини тасдиқловчи ҳужжат;

харидларни амалга ошириш бўйича комиссияларни (*комиссияларни*) ташкил этиш ва уларнинг ишини тартибга солиш тўғрисидаги ҳужжатлар;

буюртмачи томонидан давлат харидлари соҳасида назоратни амалга оширишни тартибга солувчи ҳужжат;

харидлар режа-жадвали, шу жумладан шартноманинг бошланғич (*максимал*) нархи, ягона етказиб берувчи (*пудратчи, ижрочи*) билан тузиладиган шартнома нархи, етказиб берувчини (*пудратчини, ижрочини*) аниқлаш усули, шу жумладан харид қатнашчиларига қўйиладиган қўшимча талабларни асословчи ҳужжатлар;

харид қилинадиган товарлар, ишлар, хизматларнинг айрим турларига қўйиладиган талаблар (*шу жумладан, товарлар, ишлар, хизматлар бўйича энг юқори нархлар*) ва (*ёки*) функцияларни амалга ошириш учун белгиланган ҳисоб-китоб асосидаги харажат меъёрлари;

шартномаларнинг бошланғич (*максимал*) нархлари асосланганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар;

шартнома тузилгунга қадар (*олдинги босқичда ўрганилган ҳужжатларга қўшимча равишда*):

харидларни амалга ошириш тўғрисидаги хабарномалар, харидлар тўғрисидаги ҳужжатлар, шартномалар лойиҳалари, шу жумладан уларга ўзгартиришлар ва тушунтиришлар;

етказиб берувчи (*пудратчи, ижрочи*) ни аниқлаш бўйича баённомани бекор қилиш тўғрисидаги қарор;

харидларни амалга ошириш давомида тузилган баённомалар, шу жумладан харид иштирокчиларини етказиб берувчини (*пудратчини, ижрочини*) иштирок этишдан четлаштириш ёки танлов ғолиби (*етказиб берувчи (пудратчи, ижрочи)*) билан шартнома тузишни рад этиш тўғрисидаги қарорлар;

ягона етказиб берувчининг Ягона етказиб берувчилар реестрида мавжудлигини тасдиқловчи ҳужжат;

тўғридан-тўғри шартномаларни тузишда айнан шартнома тузилган тадбиркорлик субъектини танлаб олиншини асословчи ҳужжатлар;

етказиб берувчи (*пудратчи, ижрочи*)ни рақобатли усулларда аниқлаш имкони йўқлигини ёки мақсадга мувофиқ эмаслигини асослаб берувчи ҳужжатлар;

тузилган шартномалар (*шартномалар*) ва уларга қўшимча келишувлар;

бекор қилинган шартномалар (*шартномалар*);

инсофсиз етказиб берувчидан (*пудратчидан, ижрочидан*) неустойка (*пеня, жарима*) ундиришни, инсофсиз етказиб берувчидан (*пудратчидан, ижрочидан*) закат суммасини ушлаб қолишни тасдиқловчи ҳужжатлар;

товарлар етказиб берилганлигини, ишлар бажарилганлигини, хизматлар кўрсатилганлигини ва улардан фойдаланилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар;

тузилган шартномалар шартлари ўзгартирилганлигини ва (*ёки*) бажарилмаганлигини асословчи ҳужжатлар.

2. Ўзбекистонда давлат харидлари устидан назоратни амалга ошириш учун барча учун очик асосий ахборот манбалари:

Давлат харидлари электрон тизими (*xarid.uzex.uz*) - давлат харидларининг барча турлари бирлаштирилган ҳамда товарлар ва хизматларнинг ягона миллий таснифлагичи жорий этилган портал. Порталда шикоятларни кўриб чиқиш бўйича комиссия баённомалари ва қарорлари, давлат харидларида товарлар ва хизматларнинг ягона таснифлагичи ҳамда давлат харидлари иштирокчилари рейтинги мавжуд.

Маълумот учун: ушбу платформада давлат харидлари амалга оширилмайди, ушбу манба ўзида барча бошқа харид платформаларида ўтказилган ҳамда тўғридан-тўғри имзоланган давлат харидлари ҳақидаги маълумотларни жамлайди.

Ихтисослаштирилган харидлар портали (*etender.uzex.uz*) – Ўзбекистон Республика товар-хомашё биржаси томонидан давлат харидлари бўйича электрон дўкон, хадли келишув, танлов ва тендерлар ўтказиш ҳамда тадбиркорлик субъектларини ушбу жараёнга янада фаол жалб этиш мақсадида ишга туширилган. Ушбу порталда етказиб берувчилар таклифларини баҳолаш автоматик равишда олдиндан белгиланган мезонлар бўйича амалга оширилиб, бу ғолибларни аниқлашнинг дастлабки босқичларида инсон омилини истисно қилади. Танлов ва тендерлар якунлари бўйича қарорлар ягона электрон баённома шаклида расмийлаштирилади, ғолиблар билан шартномалар ҳам электрон шаклда тузилади ва шартномалар реестрига киритилади.

Давлат харидларининг электрон платформаси (*xt-xarid.uz*) балл ва энг паст нарх усулларидадан фойдаланган ҳолда савдолар ўтказилишини таъминлайди. Тизим миқдор кўрсаткичларини автоматик тарзда, сифат мезонларини эса харид комиссияси аъзолари томонидан масофадан туриб, “онлайн” режимида баҳолаш имконини беради. Сайтда Ягона етказиб берувчилар реестри, Давлат харидлари субъектлари реестри, Инсофсиз етказиб берувчилар реестри, Шартномалар реестри ва Харидлар режаси ҳам мавжуд бўлиб, давлат хариди ғолиби бир неча босқичли усулда аниқланади.

“Шаффоф қурилиш” портали (*monitoring.mc.uz*) – қурилиш (*инфратузилма*) соҳасида харид қилиш тартиб-таомилларини ўтказиш, шахарсозлик ҳужжатлари, иш ҳажмлари ва молиялаштириш манбалари, корхоналар, қурилиш-пудрат ташкилотлари рейтинглари тўғрисидаги маълумотларни эълон қилиш учун мўлжалланган.

Электрон кооперация портали (*new.cooperation.uz*) – маҳаллий саноат корхоналари томонидан ишлаб чиқарилган тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар, хомашё ва материалларни сотиб олиш учун мўлжалланган.

Ўзбекистон республика товар-хомашё биржаси сайти (*uzex.uz*). Платформада “ЎЗРТХБ” АЖда сотиладиган барча товар-хомашё ресурсларининг жорий котировкалари тўғрисидаги тезкор маълумотлар ва барча савдо платформаларидаги савдолар ҳажми динамикаси мавжуд. “ЎЗРТХБ” давлат харидлари соҳасида савдоларни ташкил этиш ва ўтказиш учун асосий платформалардан бири ҳисобланади.

Ўзбекистон Иқтисодиёт ва молия вазирлиги (*imv.uz*) сайти – давлат харидларининг умумий қоидалари тўғрисидаги расмий ахборотни, шунингдек, тегишли порталлар ва платформаларга ҳаволаларни эълон қилади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг расмий портали (*registr.stat.uz*). Ушбу портал ёрдамида Ўзбекистонда корхонанинг эгаси ва раҳбари ким эканлиги, унинг фаолият тури, устав фондининг миқдори, юридик манзили ва боғланиш маълумотларини билиб олиш мумкин. Шунга ўхшаш маълумотлар ихтисослаштирилган порталларда (*orginfo.uz, uzorg.info ва бошқалар*) тақдим этилган бўлиб, у ерда мулкдор яна қандай корхоналарга эгалик қилиши ёки бошқаришини текшириши ва бу орқали давлат харидларида иштирок этувчи компанияларнинг ўзаро боғлиқлигини аниқлаши мумкин. Шунингдек, ушбу порталлар ёрдамида буюртмачининг таклифлари рад этилган етказиб берувчиларнинг маълумотларини топиш мумкин (*савдолар баённомасида эълон қилинади*).

Давлат харидлари соҳасидаги назорат қўйидаги уч босқични ўз ичига олади:
тайёргарлик босқичи;
асосий босқич;
яқунловчи босқич.

1. Давлат харидлари соҳасида назоратнинг тайёргарлик босқичи

Давлат харидлари соҳасидаги назоратнинг тайёргарлик босқичида назорат предмети ва объектлари олдиндан ўрганилади, уларнинг ўзига хос хусусиятлари таҳлил қилинади, зарур маълумотлар ва ахборотлар тўпланади, уларнинг натижалари бўйича давлат харидлари соҳасидаги назорат дастури тайёрланади.

Бу босқичда қўйидаги жараёнлар амалга оширилади:

Назорат предмети ва объектининг ўзига хос хусусиятларини таҳлил қилиш – текшириш масалалари, уни ўтказиш усулларини аниқлаш, назорат предмети ва объектини баҳолаш мезонларини (*қўрсаткичларини*) таҳлил қилиш ва танлаш, шунингдек давлат харидлари соҳасида назорат дастурини тайёрлаш учун зарур.

Ушбу ишни амалга оширишда қўйидагилар тавсия этилади:

назорат предмети ва объектининг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда харидларни ўтказишда қўлланиладиган Ўзбекистон Республикасининг норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари рўйхатини шакллантириш;

давлат харидлари соҳасида назоратни амалга ошириш учун ахборот манбаларини белгилаш, харидлар тўғрисидаги зарур ахборотни тўплаш ва дастлабки таҳлилни амалга ошириш;

бюджет ва бюджетдан ташқари маблағлардан самарасиз фойдаланишнинг мавжуд хавф-хатарларини аниқлаш ва таҳлил қилиш.

Очиқ манбалардан маълумотлар ва ахборотлар йиғиш

Тайёргарлик босқичида назорат объектларининг очиқ ахборот тизимларидаги харидлари тўғрисидаги ахборотни таҳлил қилиш ва баҳолаш, шунингдек давлат харидлари соҳасидаги назорат предметиға тааллуқли ҳужжатлар ва материалларни бошқа очиқ манбалардан ўрганиш тавсия этилади (*жумладан, Ўзбекистон Республикаси Давлат харидлари махсус ахборот портали (xarid.mf.uz), электрон савдо майдончалари (etender.uzex.uz, xt-xarid.uz, cooperation.uz, *Shaffof qurilish* ва бошқалар), давлат харидлари соҳасидаги назорат органларининг расмий сайтлари, назорат объектларининг расмий сайтлари, давлат статистикаси маълумотлари).*

Давлат харидлари соҳасида назорат дастурини шакллантириш

Назорат объектини дастлабки ўрганиш натижалари бўйича давлат харидлари соҳасида назорат ўтказиш дастури лойиҳаси (*саволнома-чеклист*) тайёрланади.

Назорат ўтказиш дастури лойиҳасида одатда қуйидагилар назарда тутилади:

- 1** Назоратнинг мақсади ва вазифалари:
давлат харидлари жараёнида қонунчиликка риоя қилинганлигини текшириш;
харажатларнинг мақсадга мувофиқлиги, самарадорлиги ва натижадорлигини баҳолаш;
коррупциявий хавф-хатарларни аниқлаш.
- 2** Назорат объектлари:
текшириладиган ташкилотлар (*вазирлик, идора ёки уларга қарашли муассасалар*);
конкрет лойиҳалар ёки шартномалар.
- 3** Назорат объектининг фаолиятини ўрганиш муддати, яъни қайси йил, ой ёки белгиланган давр оралиғидаги харидлар қамраб олинаётгани.
- 4** Назорат шакли ва тури:
умумий аудит, тематик назорат, танлаб олинган харидлар бўйича текширув;
ҳужжатли таҳлил, жойига чиқиб ўрганиш, сўровнома ўтказиш.
- 5** Асосий йўналишлар ва масалалар:
харидларни режалаштириш жараёни;
танлов, тендер, электрон дўкон ва бошқа усуллар орқали ўтказилган харидларнинг қонунийлиги;
шартнома нархларининг асослилиги;
етказиб берувчиларни танлашнинг холислиги;
шартномалар ижроси.
- 6** Ахборот манбалари:
ҳужжатлар (*шартномалар, сметалар, ҳисоботлар, протоколлар*);
электрон платформалардан олинган маълумотлар;
сўровлар ва интервьюлар натижалари.
- 7** Текширувни амалга оширадиган ишчи гуруҳ;
назорат органи ходимлари;
махсус жалб қилинган мутахассислар (агар зарур бўлса).
- 8** Назорат муддати, яъни назорат амалга ошириладиган аниқ вақт ва муҳлатлар.
- 9** Қўтилаётган натижалар:
қонунбузарликларни барвақт аниқлаш;
тақдимномалар ва тавсиялар ишлаб чиқиш;
молиявий ёки ташкилий чоралар кўриш учун асос яратиш.

2. Давлат харидлари соҳасида назоратнинг асосий босқичи

Мазкур босқичда тузилиши режалаштирилаётган, тузилган ва бажарилган шартномалар бўйича харидлар харажатларининг қонунийлиги, мақсадга мувофиқлиги, асосланганлиги, ўз вақтидалиги, самарадорлиги ва натижадорлиги тўғрисидаги ахборот текширилади, таҳлил қилинади ва баҳоланади, шу жумладан бевосита назорат объектларида ўтказилган назорат якунида ҳисоботни тайёрлаш учун зарур бўлган материаллар, ҳужжатлар, маълумотлар, ҳақиқий маълумотлар ва бошқа маълумотларни тўпланади ва таҳлил қилинади (*давлат харидлари соҳасидаги назорат дастурига мувофиқ*). Ушбу босқич натижалари бўйича далолатномалар, текшириш натижаларини қайд этувчи ишчи ҳужжатлар тузилади. Улар, ўз навбатида, ўтказилган назорат тадбири бўйича ҳисобот, хулоса, хулоса ва тавсиялар тайёрлаш учун асос бўлиб хизмат қилади.

Текширув доирасида, буюртмачи томонидан текширилаётган ва (*ёки*) ҳисобот даврида амалга оширилган барча харидлар тўғрисидаги умумлаштирилган маълумотлар таҳлил қилинади. Ушбу маълумотлар харидлар, шартномалар ва келишувлар кесимида, миқдорий ва қиймат кўрсаткичларини ҳисобга олган ҳолда, шунингдек, қатнашчилар томонидан тақдим этилган ва рад этилган аризаларни кўрсатган ҳолда шакллантирилади.

Маълумотлар харидни амалга ошириш усуллари бўйича тузилган бўлиши лозим, яъни, рақобатбардош харидлар ва ягона етказиб берувчи (*пудратчи, ижрочи*)дан харид қилинган ҳолатлар алоҳида кўрсатилиши керак.

Бу босқичда қуйидаги жараёнлар амалга оширилади:

Харид қилиш харажатларининг мақсадга мувофиқлиги ва асослилигини текшириш, таҳлил қилиш ва баҳолаш

Бунда буюртмачи томонидан хариднинг асосланганлиги текширилади, режалаштирилаётган хариднинг амалга ошириш мақсадлари, давлат харидлари соҳасидаги Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқлигини таҳлил қилинади ва баҳоланади.

Шу билан биргалида, назорат тадбири доирасида буюртмачи томонидан харидларни режалаштириш сифатини баҳолаш, шу жумладан, дастлабки тасдиқланган харидлар режа-жадвалига киритиладиган ўзгартиришлар сони ва ҳажмини таҳлил қилиш мақсадга мувофиқдир.

Харид харажатларининг ўз вақтида амалга оширилишини текшириш, таҳлил қилиш ва баҳолаш

Бу жараёнда буюртмачи томонидан харидлар учун харажатларнинг ўз вақтида амалга оширилганлиги текширилади. Бунда товарлар, ишлар ва хизматларни харид қилиш жараёнининг қуйидаги босқичлари ҳисобга олинади:

- харидларни режалаштириш;
- харидларни амалга ошириш;
- шартнома тузиш;
- шартнома шартларини бажариш.

Шунингдек, шартнома шартларини бажариш учун етарли бўлган, бюджет маблағларининг минимал харажатлар билан мақсадли фойдаланишини ва белгиланган мақсадларга ўз вақтида эришилишини таъминлайдиган харид муддатларининг асослилиги таҳлил этилади ва баҳоланади.

Нazorat тадбири доирасида ишларнинг (*хизматларнинг*) мавсумий хусусияти, товарлар, ишлар (*хизматлар*)нинг айрим турларини ишлаб чиқариш билан боғлиқ даврий жараённинг давомийлиги ва узлуксизлиги, шунингдек, етказиб берувчи, пудратчи ёки ижрочи камчиликларни бартараф этиш имконини берувчи товарлар, ишлар (*хизматлар*)ни қабул қилиш учун зарур бўлган вақт захирасининг мавжудлигини ҳисобга олиш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Харид харажатлари самарадорлигини текшириш, таҳлил қилиш ва баҳолаш:

Бунда товарларни (*ишларни (хизматларни)*) харид қилишни режалаштириш, етказиб берувчиларни (*ижрочиларни, пудратчиларни*) аниқлаш, шартномаларни тузиш ва бажариш жараёнида харид қилиш харажатлари самарадорлиги текширилади ва таҳлил қилинади.

Харид харажатлари самарадорлигини баҳолашда қуйидаги кўрсаткичларни қўллаш тавсия этилади (*ҳисобот даври учун назорат объекти ва аниқ харид бўйича*):

шартномаларнинг бошланғич (максимал) нархларини шакллантириш ва асослаш босқичида бюджет маблағларининг потенциал тежалиши – бу харидлар режа-жадвалидаги шартномаларнинг бошланғич (*максимал*) нархлари билан бир турдаги товарлар, ишлар (*хизматлар*) учун бошқа буюртмачилар томонидан белгиланган шартномаларнинг ўртача нархлари ёки бир турдаги товарлар, ишлар (*хизматлар*) учун шартноманинг ўртача бозор нархлари ўртасидаги фарқ (*товарларни етказиб бериш, ишларни бажариш, хизматлар кўрсатишнинг таққосланадиган шартларини, шу жумладан харид ҳажми, кафолат мажбуриятлари, яроқлилиқ муддати ва шу кабиларни ҳисобга олган ҳолда*);

харидларни амалга ошириш (етказиб берувчиларни (ижрочиларни, пудратчиларни) аниқлаш) жараёнида бюджет маблағларини тежаш – бу тузилган шартномалар нархига нисбатан шартномаларнинг бошланғич (*максимал*) нархини пасайтириш;

шартномаларни бажаришда бюджет маблағларини тежаш – бу шартномада назарда тутилган товар миқдори, иш ёки хизмат ҳажми, етказиб бериладиган товарнинг сифати, бажариладиган иш, кўрсатиладиган хизмат ва шартноманинг бошқа шартларини ўзгартирмасдан шартнома нархини пасайтиришдир.

Харидлар учун қилинган харажатларнинг самарадорлигини баҳолаш доирасида харидларни режалаштиришдан тортиб шартномаларни бажаришгача бўлган барча босқичларда умумий тежаб қолинган маблағлар ҳисоблаб чиқилиши тавсия этилади.

Харидлар учун харажатлар самарадорлигини таҳлил қилиш ва баҳолаш доирасида, харидларни амалга ошириш самарадорлигига бевосита таъсир кўрсатувчи буюртмачи томонидан рақобатни таъминлаш тамойилига риоя қилинишини баҳолаш мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

Ҳисобот даврида харидлар жараёнида рақобат даражасини таҳлил қилишда қуйидаги кўрсаткичлардан фойдаланиш тавсия этилади:

бир харидга тўғри келадиган ўртача аризалар сони;

бир харидга тўғри келадиган ўртача қабул қилинган аризалар сони – харид комиссияси томонидан давлат харидининг асосий (*нарх*) қисмига ўтказилган аризалар сони;

тўғридан-тўғри амалга оширилган харидларнинг, умумий давлат харидларидаги сони ва суммасидаги улуши.

Харид харажатлари натижадорлигини текшириш, таҳлил қилиш ва баҳолаш

Бунда шартномалар ижроси доирасида харид қилиш харажатларининг натижадорлиги текширилади ва таҳлил қилинади, шунингдек, давлат эҳтиёжларини таъминлаш натижадорлиги учун жавобгарлик тамойилига риоя этилиши таҳлил қилинади.

Харид харажатларининг натижадорлиги деганда давлат эҳтиёжларини таъминлашнинг белгиланган натижаларига (*товарлар, ишлар ва хизматларнинг режалаштирилган миқдорда (ҳажмда) ва сифатда мавжудлиги*) ва харидларни амалга ошириш мақсадларига эришиш даражаси тушунилади.

Харид харажатларининг қонунийлигини текшириш

Бунда харажатларнинг давлат харидлари соҳасидаги Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги ҳужжатларга риоя этилишини текширилади ва таҳлил қилинади.

Текшириш натижасида маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳамда жиноят аломатлари аниқланганда тегишли ҳужжатлар ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига қонуний чоралар қўриш учун юборилади.

Ваколатли органлар томонидан аниқланган буюртмачилар ва иштирокчилар бир хил IP-манзилдан фойдаланган ва тил бириктиришдан далолат берадиган коррупция ҳолатлари, жумладан, давлат харидлари билан боғлиқ барча ҳуқуқбузарлик ҳолатлари "комплаенс-назорат" тузилмалари томонидан батафсил текширилади. Бунда текширишларни амалга оширишда уларнинг содир этилишига алоқадор шахслар, ҳуқуқбузарликларнинг сабаблари ва уларнинг содир этилишига имкон берган шарт-шароитларни аниқлашга алоҳида эътибор қаратилши лозим.

Ўтказилган текширув натижаларига кўра аниқланган ҳолатлар тўғрисида Агентлик ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларни хабардор қилиш, шунингдек, айбдор шахсларга нисбатан жавобгарлик чораларини келишиш (*битта ҳуқуқбузарлик учун битта шахсга бир вақтнинг ўзида бир нечта, масалан, маъмурий ва интизомий жавобгарлик чоралари қўлланилишининг олдини олиш мақсадида*) зарур.

Текширув доирасида тўпланган далилларни баҳолашнинг умумий масалалари

Бунда қуйидагилар амалга оширилади:

давлат харидлари соҳасида назорат тадбирлари давомида олинган далилларнинг етарли ва зарур эканлигини баҳолаш;

назорат тадбирлари давомида олинган далилларни, уларнинг аҳамиятини ҳисобга олган ҳолда, белгиланган талабларга мувофиқлик нуқтаи назардан баҳолаш;

давлат харидлари соҳасидаги назорат предметиға оид ахборотнинг барча муҳим масалалари, қонун ҳужжатлари нормалари ва талабларига мувофиқлигини баҳолаш;

Бунда тегишли рақамли кўрсаткичларнинг аҳамияти, аниқланган қонунбузилиши ҳолатларининг хусусияти ва сабаби, унинг эҳтимолий натижалари ва оқибатлари, қўлами ёки молиявий баҳоси эътиборга олинади.

Текширув доирасида тўпланган далилларни баҳолаш ва текшириш натижаларини шакллантириш жараёнида олинган далилларни тасдиқлаш учун назорат объектлари ходимларидан ёзма тушунтиришлар олиш лозим.

Давлат харидлари соҳасидаги назорат натижалари бўйича аниқланган маълумотлар расмийлаштириладиган текшириш далолатномаларида акс эттирилади. Бошқа манбалардан олинган ҳужжатлар ва материалларни таҳлил қилиш натижалари бўйича тўпланган маълумотлар ва тузилган ҳужжатлар ишчи ҳужжатларда қайд этилади.

3. Давлат харидлари соҳасида назоратнинг якунловчи босқичи

Мазкур босқичида назорат ўтказиш натижалари умумлаштирилади, ҳисобот тайёрланади, шу жумладан аниқланган қоидабузарликлар ва камчиликларнинг сабаблари аниқланади, уларни бартараф этишга ва давлат харидлари соҳасидаги шартнома тизимини такомиллаштиришга қаратилган таклифлар тайёрланади.

Давлат харидлари соҳасида назорат натижалари тўғрисидаги ҳисоботни расмийлаштириш

Давлат харидлари соҳасидаги назорат тадбирлари натижалари тўғрисидаги ҳисоботда харидлар харажатларининг қонунийлиги, мақсадга мувофиқлиги, асосланганлиги, ўз вақтида амалга оширилганлиги, самарадорлиги ва натижадорлиги тўғрисида батафсил маълумот, назорат тадбири натижалари бўйича хулосалар ва таклифлар, шу жумладан эҳтимолий оқибатлар ва тавсиялар бўлиши керак.

Нazorat тадбирлари натижалари тўғрисидаги ҳисобот давлат харидлари соҳасидаги шартномалар тизимини такомиллаштиришга қаратилган таклифларни (*тавсияларни*) ўз ичига олиши мумкин.

Давлат харидлари соҳасида назорат натижалари бўйича таклифлар (*тавсиялар*) ишлаб чиқиш

Агар текширув давомида қоидабузарликлар ва камчиликлар аниқланган бўлса, чиқарилган хулосалар эса давлат харидлари соҳасидаги назорат объектларининг иш сифати ва натижаларини сезиларли даражада ошириши мумкинлигини кўрсатса, уларни бартараф этишга ва давлат харидлари соҳасидаги назорат объекти фаолиятини такомиллаштиришга қаратилган тегишли таклифларни (*тавсияларни*) тайёрлаш зарур бўлиб, улар давлат харидлари соҳасидаги назорат натижалари тўғрисидаги ҳисоботга киритилади ҳамда тақдимнома ва кўрсатма тарзида назорат объектига юборилади.

Бунда назорат тадбири натижалари мазмуни бўйича давлат харидлари соҳасида назоратга қўйилган мақсадларига мувофиқ бўлиши ҳамда унинг натижасида чиқарилган хулосаларга асосланиши лозим.

Вазирлик ва идораларнинг "комплаенс-назорат" тузилмалари ҳар **чоракда** давлат харидлари соҳасида амалга оширилган назорат натижалари тўғрисидаги ҳисоботларини Агентликка тақдим этиб бориши **мақсадга мувофиқ бўлади**.

Ўзбекистон Республикасининг “Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонуни	https://lex.uz/docs/5382974	
Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни	https://lex.uz/docs/3088008	
Ўзбекистон Республикасининг “Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида”ги Қонуни	https://lex.uz/uz/docs/6145972	
Ўзбекистон Республикасининг “Манфаатлар тўқнашуви тўғрисида”ги Қонуни	https://lex.uz/docs/6952742	
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 27.09.2018 йилдаги “Ўзбекистон Республикасининг “Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонунини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3953-сон Қарори	https://lex.uz/docs/3920651	
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 24.01.2022 йилдаги “Республикада ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва саноат кооперациясини кенгайтиришнинг самарали тизимини яратиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-99-сон Қарори	https://www.lex.uz/ru/docs/5836411	
Вазирлар Маҳкамасининг 20.05.2022 йилдаги “Давлат харидларини амалга ошириш билан боғлиқ тартиб-таомилларни ташкил этиш ва ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида ”ги 276-сон қарори	https://lex.uz/uz/docs/6026643	

<p>Ўзбекистон Республикаси Президентининг 02.07.2021 йилдаги “Давлат харидлари шаффофлигини таъминлаш ва самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5171-сон Қарори</p>	<p>https://lex.uz/uz/docs/5489509</p>	
<p>Ўзбекистон Республикаси Президентининг 05.12.2019 йилдаги “Давлат харидлари тизимини янада такомиллаштириш ва давлат харидлари жараёнига тадбиркорлик субъектларини кенг жалб қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4544-сон Қарори</p>	<p>https://lex.uz/uz/docs/4629467</p>	
<p>2018 йил 15 майдаги 186-сонли буйруқ билан тасдиқланган Махсус ахборот портали операторининг давлат харидларини ташкил этиш ҳамда ўтказиш борасидаги фаолияти тўғрисидаги НИЗОМ</p>	<p>https://lex.uz/docs/3743350#3744578</p>	
<p>Ўзбекистон Республикаси Президентининг 25.07.2022 йилдаги “Инвестициявий ва инфратузилмавий лойиҳаларнинг лойиҳаолди, давлат харидига доир тендер бўйича харид қилиш ҳужжатлари ва техник топшириқлар ҳамда шартномаларни экспертизадан ўтказиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-332-сон Қарори</p>	<p>https://lex.uz/docs/6130749</p>	
<p>Ўзбекистон Республикаси Президентининг 06.07.2020 йилдаги “Рақобат муҳитини янада ривожлантириш ва иқтисодиётдаги давлат иштирокини қисқартириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-6019-сон Фармони</p>	<p>https://lex.uz/docs/4887654</p>	
<p>Ўзбекистон Республикаси Президентининг 01.05.2019 йилдаги “Саноат кооперациясини янада ривожлантириш ва талаб юқори бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4302-сон Қарори</p>	<p>https://lex.uz/docs/4318270</p>	
<p>Вазирлар Маҳкамасининг 30.09.2019 йилдаги ““Рақамли трансформация маркази” масъулияти чекланган жамиятининг электрон кооперация порталида ахборотни жойлаштириш ва харидларни амалга ошириш тартибини тасдиқлаш тўғрисида”ги 833-сон қарори</p>	<p>https://www.lex.uz/uz/docs/4532742</p>	

<p>Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 26 январдаги “Давлат харидларини амалга оширишда харид қилиш тартиб-таомилларини ташкил этиш жараёнларини ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда янада такомиллаштириш чоралари тўғрисида”ги 37-сон қарори</p>	<p>https://lex.uz/uz/docs/5243631</p>	
<p>Вазирлар Маҳкамасининг 12.01.2022 йилдаги “Электрон онлайн-аукцион ва танловларни ташкил этиш ҳамда ўтказиш тартибини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 18-сон қарори</p>	<p>https://lex.uz/ru/docs/5819662</p>	
<p>Вазирлар Маҳкамасининг 20.12.2024 йилдаги “ 2025 - 2027 йилларда давлат харидлари тизимини такомиллаштириш ва ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида” 865-сон қарори</p>	<p>https://lex.uz/docs/7271145</p>	
<p>Ўзбекистон Республикаси Президентининг 03.12.2024 йилдаги “Давлат харидларида ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш ҳамда уларга кенг имкониятлар яратиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ-417-сон Қарори</p>	<p>https://lex.uz/docs/7246784</p>	
<p>Вазирлар Маҳкамасининг 31.01.2022 йилдаги “Қурилиш соҳасида электрон давлат харидларини ташкил этиш ва амалга ошириш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 46-сон қарори</p>	<p>https://lex.uz/docs/5844036</p>	
<p>Ўзбекистон Республикаси Президентининг 10.07.2024 йилдаги “Давлат харидлари тизимини такомиллаштириш ва унда кичик тадбиркорлик субъектлари иштирокини рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-249-сон Қарори</p>	<p>https://lex.uz/docs/7010370</p>	
<p>Вазирлар Маҳкамасининг 18.02.2025 йилдаги “Давлат харидларида Ягона етказиб берувчилар реестрига киритиш бўйича давлат хизматларини кўрсатишнинг маъмурий регламентини тасдиқлаш тўғрисида” 102-сон қарори</p>	<p>https://lex.uz/uz/docs/6026643</p>	

